

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.
0032 OSLO
Land

Unntatt offentlighet iht

Vår ref.: 20/01283-3

Deres ref.:

Dato:30.09.2020

Høringssvar fra VID vitenskapelige høgskole på forskrifter om nasjonale retningslinjer for barnevernsfaglige masterutdanninger

Innledning

VID vitenskapelige høgskole takker for anledningen til å avgi høringsuttalelse i denne viktige saken. Høringssvaret gir først en overordnet felles tilbakemelding på de to utdanningene, deretter behandles høringsspørsmålene for hver av dem separat før en felles avslutningskommentar.

Spesialisering og akademisk nivå. Retningslinjene legger opp til to ulike masterutdanninger som skal være sidestilt vedr rekruttering til arbeid i barnevernet. Utformingen av retningslinjene gir grunnlag for svært ulik grad av spesialisering og akademiske ferdigheter. Forslaget til retningslinjer for masterutdanning i barnevern har en klinisk innretning og angir overordnede læringsutbytter på detaljeringsnivå som ligger mer på emnenivå. Etter VIDs vurdering er forslaget i liten grad tilpasset det som kreves av en akademisk utdanning på masternivå (2.syklus i nasjonalt kvalitetsrammeverk). Forslaget til retningslinjer for masterutdanning i barnevernsarbeid trenger konkretisering av enkelte læringsutbytter knyttet til sentrale områder, ferdigheter og problemstillinger for det feltet den skal utdanne til.

Faglig innhold. De to utdanningene som trer frem gjennom forslag til retningslinjer, utfyller hverandre og til sammen dekket kunnskap og kompetansebehov som er sentrale for barnevernet. At utdanningene foreslåes med så ulik profil og samtidig skal være likeverdige ved rekruttering til arbeid i barnevernet, medfører utfordringer med å sikre kjernekompetanse i barnevernet for små kommuner med begrenset antall stillinger og rekrutteringsutfordringer.

For å sikre at det er to likeverdige masterutdanninger for arbeid i barnevernet, bør det være en felles kjerne av læringsutbytter. Den felles kjernen bør inneholde følgende tema:

- Barn, unge og familier i utsatte livssituasjoner – inkludert systemperspektivet
- Forsvarlig barnevernsarbeid: Rettsanvendelse, kvalitetsutvikling, evaluering, internkontroll og innovasjon på individnivå og på systemnivå, skjønnsutøvelse
- Medvirkning og samarbeid med barn, unge og foreldre
- Utredning, analyse og dokumentasjon
- Selvstendig akademisk arbeid, vitenskapsteori og forskningsmetode

Om formål og omfang i forslagene til forskrifter

Formål. Formålsbeskrivelsene er forskjellig formulert. Formuleringen for masterutdanning i barnevernsarbeid er tydelig og samsvarer med innholdet i forslag til retningslinjer. Formuleringen av formål for masterutdanning i barnevern fremhever et langt bredere kompetansefelt enn arbeid i barneverntjenesten, og det er det etter VIDs vurdering ikke faglig grunnlag for i forslag til retningslinjer. Retningslinjene dekker i hovedsak arbeid i barneverntjenesten og ikke et bredere kompetansefelt som skole osv.

Omfang. Retningslinjene angir krav om kompetanse i stort, og til dels detaljert, omfang. Det blir en stor utfordring for undervisningsinstitusjonene å innfri alle læringsutbyttene i forslaget med kvalifikasjonsrammeverkets krav på 2.syklus. Dette gjelder begge masterutdanningene, og i særdeleshet masterutdanning i barnevern.

Svar på høringssspørsmål om forslag til forskrift om retningslinje for masterutdanning i barnevern

- 1) Utkastet til forskrift må blant annet ses i sammenheng med regjeringens høringsnotat om kompetanse i barnevernet, der det foreslås å innføre krav om mastergrad for visse oppgaver i barnevernet. I hvilken grad vurderes læringsutbyttebeskrivelsene i utkastet til forskrift å dekke behovet for kompetanse i barnevernet?

Læringsutbyttebeskrivelsene for masterutdanning i barnevern dekker sentrale deler av behovet for kompetanse i barnevernet, men det er også noen svakheter forbundet med innretningen av dem samlet sett. De er i hovedsak orientert om kompetanse på individ- og familienivå. Dette er viktig, men det trengs også en bredere faglig orientering rettet mot samarbeidspartnere, nettverk og lokalsamfunnsressurser i tillegg til system – og strukturkunnskap. Familier i barnevernet er ofte i en svært utsatt situasjon og dette er det viktig å ha kunnskap om og ta hensyn til i arbeidet med å hjelpe familiene. Det er behov for høyere kompetanse på betydningen av vanskelige levekår og muligheter for å tilby barn og unge en god oppvekst.

Et annet område som med fordel kan styrkes i utkastet er samarbeid og samlet innsats i barnevernsfeltet og tilgrensende tjenesteområder. Forskning viser at det nå og fremover vil være avgjørende at tjenester rettet inn mot barn og unge er helhetlig

organisert og inkluderer ulike sektorer (se for eksempel <https://www.fafo.no/prosjekter/aktive-prosjekter/item/kunnskapsgrunnlag-for-0-24-samarbeidet-en-innsats-for-utsatte-barn-og>) Utkastet til forskrift gir ikke tilstrekkelig grunnlag til at sikre kompetanse på tverrfaglig samarbeid, samordning og forståelse av systemkompleksitet.

VID mener forslaget ikke gir tilstrekkelig grunnlag for kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse knyttet til skjønnsutøvelse. Skjønnsutøvelse er et helt sentralt tema i offentlig forvaltning og i barnevernet i særdeleshet. Slik kompetanse inkluderer å kunne gi begrunnelser for vurderinger. En utdanning på masternivå må gi kandidatene forståelse av kompleksitet, rasjonale, muligheter og begrensninger ved skjønnsutøvelse.

Tillit til barnevernet er et annet kompetanseområde som regjeringens høringsnotat fremhever. Kommunikasjon og samfunnskontakt er områder av sentral betydning for å skape tillit til barnevernet. Forslaget til retningslinjer har i liten grad tematisert dette kompetanseområdet.

Utkastet til forskrift bør styrkes med læringsutbytter relatert til kompetanse for institusjonsbarnevernet og akuttarbeid.

- 2) I hvilken grad vurderes utkast til forskrift å være i tråd med brukernes fremtidige behov for kompetanse i tjenestene?

Dette er et omfattende spørsmål. En eller to masterutdanninger kan ikke dekke opp alle kompetansebehov. Med våre tilføyelser tenker vi at de mest sentrale av brukernes fremtidige behov for kompetanse i tjenestene er dekket.

- 3) Hvordan vurderes graden av detaljering med hensyn til utdanningsinstitusjonenes behov for autonomi (mulighet for lokal tilpasning)? Vi ber særlig utdanningsinstitusjonene gi innspill på dette spørsmålet.

Retningslinjen har relativt stor detaljeringsgrad i kombinasjon med omfattende antall læringsutbytter. Det er krevende for utdanningsinstitusjonene å imøtekomme på alle områder og samtidig utnytte faglig kreativitet, lokal tilpasning, integrering av ny kunnskap og utnyttelse av spisskompetanse og synergier i kunnskapsmiljøer. Det er også en fare at en mister et overordnet perspektiv når det blir så detaljert.

- 4) Formålet med forskriften er å sikre at kandidater med samme utdanning får samme sluttkompetanse uavhengig hvilken utdanningsinstitusjon de er utdannet ved. Hvordan vurderes dette å være ivaretatt i læringsutbyttebeskrivelsene?

Den store detaljeringsgraden kan øke muligheten for samme sluttkompetanse uavhengig av utdanningsinstitusjon.

5) Er det kompetanse som mangler i høringsutkastet til forskrift? I så fall hvilke?

Se svar på spørsmål 1) og 2) over. I tillegg nevnes

- De nasjonale kvalitetsmålene
- Redskaper til å stå i en svært krevende arbeidssituasjon, for eksempel stresshåndtering.
- Akademisk arbeid, vitenskapsteori og forskningsmetode. Dette er svært sentrale tema for masterutdanninger som skal bidra til nødvendig kunnskapsbygging og forskning i feltet og kvalifisere for opptak til forskerutdanning.
- Kapittel 3, kompetanseområdet innovasjon, kritisk tenkning og kunnskapsbasert praksis gir svært begrenset grunnlag for kompetanse i innovasjon og innovasjonsarbeid. Det gjelder både kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse.
- Kapittel 2 og 3 mangler gjennomgående en vektlegging av kritisk tenkning. Det er mulig det er tenkt som selvfølgelig når det står «analysere», men bør tydeliggjøres for å styrke profesjonsutøvernes kompetanse til å kritisk analysere for eksempel anbefalinger, retningslinjer og veiledere utarbeidet av myndighetene.
- Institusjonsarbeid er lite utviklet i forslaget.

6) Er det innhold som bør tas ut eller nedtones i utdanningen? I så fall hva:

Det juridiske kompetanseområdet er viktig, men får en forholdsvis stor plass og omhandler til dels temaer som inngår i bachelorutdanningene både til sosionomer og barnevernspedagoger. Det bør fremstå som tydelig hvordan en utdanning på masternivå representerer utdanningsmessig progresjon sammenlignet med grunnutdannelsene. Læringsutbyttene for kompetanseområdet Forsvarlig rettsanvendelse og rettsikkerhet i barnevernet er svært omfattende og ser ut til å være mer detaljerte enn læringsutbytter for andre kompetanseområder.

7) Det er foreslått nasjonal deleksamen for utdanningene. Vi ber om høringsinstansenes innspill på en mulig innføring av nasjonal deleksamen i jus for de barnevernsfaglige masterutdanningene.

VID støtter departements forslag i høringsforslaget til ny barnevernslov om ikke å innføre en nasjonal eksamen i juss. Med en forutsetning om at de fleste som innehar stillinger i barnevernet har en grunnutdanning som sosionom eller barnevernspedagog, vil de ansatte ha en grunnleggende kompetanse i juss. Dersom det evt. skulle vært en nasjonal eksamen, burde den vært lagt til bachelorutdanningen. At juss inngår som en sentral del av bachelorutdanningene er

ikke minst viktig også for å sikre at ansatte på barnevernsinstitusjoner har en juridisk kompetanse. Nasjonal eksamen vil legge sterke praktiske føringer for oppbyggingen av masterutdanningene, herunder eksamensformer og -tidspunkt, og VID ser det som begrensende for muligheten til å utvikle, og ha muligheten til å videreutvikle, gode helhetlige utdanningsløp. VID vurderer det som mer hensiktsmessig å sette juridiske tema inn i en mer helhetlig sammenheng og ikke ha egne juss-eksamener.

- 8) Praksisstudier kan beskrives i forskriften, men skal da beskrives på et overordnet nivå. Detaljert beskrivelse av praksisstudiene skal skje ved den enkelte utdanningsinstitusjon. Det er ikke lagt inn krav om praksisstudier i utdanningene. Utdanningsinstitusjonene kan likevel tilby praksisstudier som en del av utdanningene. Vi ber høringsinstansene særlig vurdere om det bør forskriftsfestes krav til praksis i utdanningene eller om dette kan vurderes ved den enkelte utdanningsinstitusjon?

Studentene vil komme til studiet med ulik praksiserfaring både hva gjelder omfang og innretning og det ansees ikke som hensiktsmessig å forskriftsfeste praksisemner. Utdanningsprogrammene bør være lagt opp med mulighet for noen valgemner der det kan gis mulighet for å velge et praksisorientert emne for de studentene som ønsker dette i sin masterutdanning.

- 9) Har du/dere andre innspill enn det dere allerede har gitt ovenfor?

Læringsutbyttene har liten grad av sammenheng mellom kunnskap og ferdigheter. Beskrivelsen av læringsutbytter på ferdighet er til dels svært omfattende og innbefatter krav til inngående kunnskap til store, selvstendige kunnskapsområder som ikke er nevnt under kunnskaper. For eksempel i Kapittel 2, mellom §§ 4 og 5.

Forholdet mellom kapittel 2 og 5 er uklart. De fleste forholdene som behandles i kapittel 5 vil naturlig inngå i en god barnevernsfaglig kompetanse. Det virker derfor ulogisk som et eget område.

Opptakskrav; Det grunnleggende premisset om at det skal være en egen masterutdanning reservert for studenter med barnevernspedagogutdanning er ikke hensiktsmessig hverken for barnevernets arbeid eller utdanningsinstitusjonenes samfunnsoppdrag. Forslaget til forskrift underbygger ikke en forutsetning om barnevernspedagogutdanning. Slik VID vurderer det, har studenter med bachelor i sosialt arbeid kompetanse for opptak på studiet.

Begreper som «barnevernsfaglig kompetanse» og «kunnskapsbasert praksis» gis en sentral plass i retningslinjen. Dette er begreper som ikke har et entydig innhold og det er ikke klargjort hvilket innhold de er gitt i sammenhengen. Dette bidrar til uklarhet om hva læringsutbyttene faktisk adresserer.

Læringsutbyttet i §5 g under overskriften Barnevernfaglig kompetanse, ferdigheter, er rettet mot ferdigheter i kommunikasjon og samarbeid på en selvstendig måte med samer, andre urfolk, minoriteter og flyktninger. Formuleringen er utydelig og uheldig, og får mennesker som tilhører de nevnte kategoriene til å fremstå som enhetlige med spesielle, gruppebaserte behov i barnevernkonteksten.

Svar på høringsspørsmål om forslag til forskrift om retningslinje for masterutdanning i barnevernsarbeid

1) Utkastet til forskrift må blant annet ses i sammenheng med regjeringens høringsnotat om kompetanse i barnevernet, der det foreslås å innføre krav om mastergrad for visse oppgaver i barnevernet. I hvilken grad vurderes læringsutbyttebeskrivelsene i utkastet til forskrift å dekke behovet for kompetanse i barnevernet?

De tre kompetanseområdene i utkast til forskrift har god sammenheng og gir til sammen grunnlag for å dekke store deler kompetansebehovet for barnevernet. Undersøkelse, analyse og dokumentasjon i barnevernsarbeid er lite utviklet som kompetanseområde, og dette er en svakhet ved forslaget. Utkastet bør styrkes på kompetanse for institusjonsbarnevernet, akuttarbeid, rettsanvendelse og på systematisk forbedringsarbeid.

2) I hvilken grad vurderes utkast til forskrift å være i tråd med brukernes fremtidige behov for kompetanse i tjenestene?

Dette er et omfattende spørsmål. En eller to masterutdanninger kan ikke dekke opp alle kompetansebehov. Med våre tilføyelser tenker vi at de mest sentrale av brukernes fremtidige behov for kompetanse i tjenestene er dekket.

3) Hvordan vurderes graden av detaljering med hensyn til utdanningsinstitusjonenes behov for autonomi (mulighet for lokal tilpasning)? Vi ber særlig utdanningsinstitusjonene gi innspill på dette spørsmålet.

Detaljeringsgraden gir rom for lokal tilpasning.

4) Formålet med forskriften er å sikre at kandidater med samme utdanning får samme sluttkompetanse uavhengig hvilken utdanningsinstitusjon de er utdannet ved. Hvordan vurderes dette å være ivaretatt i læringsutbyttebeskrivelsene?

Overordnet vurderes betydning av samme sluttkompetanse ivaretatt selv om muligheten for institusjonell autonomi kan bidra til noe variasjon. Læringsutbytter for

jus og rettsanvendelse, og for utredning, analyse og dokumentasjon i undersøkelsessaker bør gis en mer detaljert utforming i retningslinjen for å sikre at kandidatene har samme sluttkompetanse.

5) Er det kompetanse som mangler i høringsutkastet til forskrift? I så fall hvilke?

Se svar for pkt 1 over. I tillegg:

- De nasjonale kvalitetsmålene
- Redskaper til å stå i en svært krevende arbeidssituasjon, for eksempel stresshåndtering.
- Systematisk forbedringsarbeid og evaluering av innsatsen overfor enkeltpersoner og familier og evne til å kunne lære av feil.

Forslaget til retningslinjer bør styrkes på følgende områder:

- Familiearbeid og oppfølging av foreldre
- Medvirkning fra barn, unge og foreldre
- Skjønnsutøvelse. VID mener forslaget ikke gir tilstrekkelig grunnlag for kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse knyttet til skjønnsutøvelse. Slik kompetanse inkluderer å kunne gi begrunnelser for vurderinger. Skjønnsutøvelse er et svært sentralt tema i offentlig forvaltning og i barnevernet i særdeleshett. En utdanning på masternivå må gi kandidatene forståelse av kompleksitet, rasjonale, muligheter og begrensninger ved skjønnsutøvelse.

6) Er det innhold som bør tas ut eller nedtones i utdanningen? I så fall hva: Nei.

7) I kapittel 5 Opptakskrav, studiets oppbygning og praksisstudier er det beskrevet opptakskrav til masterutdanning i barnevernsarbeid. Vi ber høringsinstansene vurdere hvorvidt forskriften bør omtale opptakskrav og hva opptakskravene eventuelt bør være.

Opptakskrav til masterutdanning i barnevernsarbeid bør være strengere enn foreslått for søkere som ikke har sosionom eller barnevernspedagogutdanning. For disse søkerne bør det være krav til minst 2 års relevant yrkeserfaring innenfor barnevernsfeltet. Søkere som ikke kjenner til barnevernsloven og barnevernsfeltet kan ikke få opptak. Det er nødvendig med en slik kjennskap for å sikre at masterstudiet skal kunne bygge videre på kompetanse fra bachelorutdanningen og innebære en spissing.

8) Det er foreslått nasjonal deleksamen for utdanningene. Vi ber om høringsinstansenes innspill på en mulig innføring av nasjonal deleksamen i jus for de barnevernsfaglige masterutdanningene

VID støtter departements forslag i høringsforslaget til ny barnevernslov om ikke å innføre en nasjonal eksamen i juss. Med en forutsetning om at de fleste som innehar stillinger i barnevernet har en grunnutdanning som sosionom eller barnevernspedagog, vil de ansatte ha en grunnleggende kompetanse i juss. Dersom det evt. skulle vært en nasjonal eksamen burde den vært lagt til bachelorutdanningen. At juss inngår som en sentral del av bachelorutdanningene er ikke minst viktig også for å sikre at ansatte på barnevernsinstitusjoner har en juridisk kompetanse. Nasjonal eksamen vil legge sterke praktiske føringer for oppbyggingen av masterutdanningene, herunder eksamensformer og -tidspunkt, og VID ser det som begrensende for muligheten til å utvikle, og ha muligheten til å videreutvikle, gode helhetlige utdanningsløp. VID vurderer det som mer hensiktsmessig å sette juridiske tema inn i en mer helhetlig sammenheng og ikke ha egne juss-eksamener.

9) Praksisstudier kan beskrives i forskriften, men skal da beskrives på et overordnet nivå. Detaljert beskrivelse av praksisstudiene skal skje ved den enkelte utdanningsinstitusjon. Det er ikke lagt inn krav om praksisstudier i utdanningene. Utdanningsinstitusjonene kan likevel tilby praksisstudier som en del av utdanningene. Vi ber høringsinstansene særlig vurdere om det bør forskriftsfestes krav til praksis i utdanningene eller om dette kan vurderes ved den enkelte utdanningsinstitusjon?

Studentene vil komme til studiet med ulik praksiserfaring både hva gjelder omfang og innretning og det ansees ikke som hensiktsmessig å forskriftsfeste praksisemner. Utdanningsprogrammene bør være lagt opp med mulighet for noen valgemner der det kan gis mulighet for å velge et praksisorientert emne for de studentene som ønsker dette i sin masterutdanning.

10) Har du/dere andre innspill enn det dere allerede har gitt ovenfor?

Læringsutbyttet i §8 f under overskriften Perspektiver på barn, unge og familier i utsatte livssituasjoner – ferdigheter, er rettet mot få bruke kunnskap til å kommunisere og samarbeide på en selvstendig måte med samer og andre urfolk i barnevernfaglig arbeid. Formuleringen er utydelig og uheldig, og får mennesker som tilhører de nevnte kategoriene til å fremstå som enhetlige med spesielle, gruppebaserte behov i barnevernkonteksten.

Avsluttende kommentar

Det grunnleggende premisset om at det skal være en egen masterutdanning reservert for studenter med barnevernspedagogutdanning er ikke hensiktsmessig verken for barnevernets arbeid eller utdanningsinstitusjonenes samfunnsoppdrag. En masterutdanning for barnevernet bør være rettet mot opptak fra bachelor i barnevern og bachelor i sosialt arbeid da disse to utdanningene er de som i tilstrekkelig grad tematiserer kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse knyttet til barnevern,

barnevernslov og forvaltningsarbeid. Det vil være mer hensiktsmessig med én masterutdanning til barnevernsfeltet, noe som vil gi en bedre forvaltning av UH-sektorens kompetanse. Denne konklusjonen baserer seg også på et hovedsynspunkt i nyere norsk utdanningspolitikk, nemlig at det totale antall mastergrader fremstår for fragmentert og oppsplittet.

Med vennlig hilsen

Bård Mæland
Rektor

Elisabeth Brodtkorb
Dekan, fakultet for sosialfag

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten håndskrevne signaturer.

Kopi til:

Vedlegg:

Mottaker	Kontaktperson	Adresse	Post
Kunnskapsdepartementet		Postboks 8119 Dep.	0032 OSLO